

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

16-2199/12
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 24232 датум: 28.09.2012.

Pedo fundo djenesko 138. paragrafi 1. ačhimos Republika Srbiako¹ thaj djenesko 31. Paragrafi 2. Kanuni vaš Uluvutno dizutnengo², ani procedura zorakaripe kanunipasko thaj čačipnesko bukjako Republikako fondesko vaš sastipasko siguripe, inicirimo pedi anglodavia bithagarutna organizaciako „Praksis“, Uluvutno dizutnengo

ZORAKARELA

Republikako fondi vaš sastipasko siguripe kergja mukhlipe ani buti soske na resla kaj sa filijale thaj kancelarie Fondeske jekhajekh kerena buti thaj istemalkerena napja „pozitivno diskriminaciake“ zorakarde Kanunea³ thaj aver aktjenca pedo fundo save dizutne romane nacionalnipaske, save nanolen registruimo savakhtuno bešipe jase jekhvakhtuno bešipe, hakaj siguripasko lena pedo fundo personalno deklaracia vaš nacionalno djenutnipe thaj than jekh vakhtune bešipasko.

Direkcia kotar mothovdipe, formati thaj čhane devipe jekhutno registraciako lil pedo obligaciako socialno siguripe, jekhutne metodologiake principjenca thaj jekhutne kodekse šifrengo vaš čhivipe gendja ano jekhutni baza Centralno registresko obligaciako socialno siguripasko⁴ nane ano rami e djenea 22, paragrafi1, punkti 11 Kanunesko vaš sastipasko siguripe savea pačavisalo statusi siguripasko personenge romane nacionalipaske save nanolen registruimo savakhtuno bešipe jase jekhvakhtuno bešipe.

Pedo fundo zorakardo mukhlipe ani buti, Uluvutno dizutnengo dela Republikake fondeske vaš sastipaske siguripe

PROPOZALO

Manglape Republikako fondi vaš sastipasko siguripe, bi nisavo trumipe vakhtesko, te lol napja kotar pere kompetencie vaš, ani buti sa filiajalengo thaj kancelariengo, te resol e dizutnenge romane nacionalnipaske save nanolen savakhtuno bešipasko than, jase jekhvakhtuno bešipasko than ani Republika Srbia, te resen hakaj pedo sastipasko siguripe ano rami e kanunea.

Republikako fondi vaš sastipasko siguripe ka, binisavo trumipe vakhtesko, anglo kompetentno orgajna raštrake direkciake, te len aktivipe save manganape vaš pharuvipe Direkcia kotar mothovdipe, formati thaj čhane devipe jekhutno registraciako lil pedo obligaciako socialno siguripe, jekhutne metodologiake principjenca thaj jekhutno kodeksi šifrengo vaš čhivipe gendja ano jekhutni baza Centralno registresko obligaciako socijalno siguripe e resja olake šuže thaj bidilemako harmonizuipe e Kanunea vaš sastipasko siguripe thaj ano majšukar interesi dizutnenge djenutne „čalavde amalikane grupengo“.

¹ „Службени гласник РС“ бр. 98/06

² „Службени гласник РС“ бр. 79/05 и 54/07

³ „Службени гласник РС“ бр. 107/05, 109/05 - испр. и 57/11

⁴ „Службени гласник РС“ бр. 54/10

Republikako fondi vaš sastipasko siguripe ka informišinol Uluvutno dizutnengo ano roki kotar 30 dive e divesta kana lelape akava propozalo vaš lelutne napja, e ispatjencja kotar procedura, jase, kotar sebebja vaš save nane kerdilo pedo propozalo.

Sebebja, faktja thaj situacia:

Bithagarutni organizacia „Praksis“ anglodavia sikavgja ko Uluvutno dizutnengo pedo odova kaj disave filijale Republikake fondeske vaš sastipasko siguripe (Aleksinaci, Bosilegradi, Boljevaci, Bujanovaci, Varvarini, Vranje, Vranjaki Banja, Vrnjačkaki Banja, Zaječari, Zemuni, Jagodina, Kraljevo, Medveđa, Mladenovaci, Novi Beogradi, Obrenovaci, Paraćini, Raška, Svilajnici, Surdulica, Paraćini) pharuvde čhane bukjako thaj popale rodna kotar dizutne romane nacionalipaske kana registruinenape vaš sastipasko siguripe dena sar ispati ini registracia bešipaski. Vaš odova dizutne, save naneton ano šajipe te den adjahar registraciako lil, našti te resen statusi siguripasko thaj te verifikuinen sastipaski karta.

Leipa ano dikhipa aktja savenca lačhardilo hakaj pedo sastipasko siguripe „ulavde čalavdipaske grupe“, phenelipe anglodaviake, a poulavdipe odova kaj sebebja pharuvipe čhane bukjake filijalengo adjahar kaj dizutne romane nacionalipaske našti te resen hakaj pedo sastipasko siguripe ano rami e kanunea, Uluvutno dizutnengo, vaš te zorakarenpe sa faktja thaj situcie, lela procedura kontrola bukjaki⁵ Republikako fondesko vaš sastipasko siguripe. Kana inicirisali procedura Uluvutno dizutnengo sinole ano dikhipa ini faktja save zorakardile kana kerdili kontrolno vizita djenengo kotar Ekspertsko servisi Uluvutno dizutnengo ko Republikako fondi vaš sastipasko siguripe save sikavena pedo odova kaj po agor 2011. berš Fondi na sinole informacie kotar odova kaj disave filijale, pa ini aver-aver kancelarie jekha filijalake aver-aver kerena buti kana anena pratsav kotar pačavipe statusi siguranipengo Romengo save nanolen registruimo jekh vakhtuno bešipe jase savaktuno bešipe⁶.

Djenoa 22, paragrafi 1, punkti 11, Kanuni vaš sastipasko siguripe pačavisalo hakaj e sigurime personenge romano nacionalipaske save vaš poro tradicionalno čhane djivdipasko nanolen savakhtuno bešipasko than, jase jekhvakhtuno bešipasko than ani Republika Srbia. Vaš odova, Regulatorno lilea kotar čhane thaj procedura reslipe hakaj kotar obligaciako sastipasko siguripe⁷, ano djeno 7 paragrafi 1 punkti 11 lačhardilo kaj akala sigurime persone manglape kaj uzo registraciako lil dena *personalno deklaracia kaj siton romane nacionalipaske thaj registracia bešipaski, jase personalno deklaracia kotar o than jekhvakhtuno bešipasko*, a prekal paragrafi 2 akale djenesko, sigurutne persone save nanolen personalno karta, na manglape, uzo registraciako lil, te den ini registracia kotar bešipe.

Numa, sar e anglodavia phenelape, disave filijale Republikake fondesko činena hakaj vaš sastipasko siguripe personenge romane nacionalipaske soske rodna sar ispati te den numa registracia bešipaski, akharipe pedi Direkcija kotar mothovdipe, formati thaj čhane devipe jekhutno registraciako lil pedo obligaciako socialno siguripe, jekhutne metodologiake principja thaj jekhutno kodeksi šifrengo vaš čhivipe gendja ano jekhutni baza Centralno registresko obligaciako socialno siguripe⁸ (ano podur teksti Direkcija).

Keripa pedo rodipe Uluvutno dizutnengo, Republikako fondi⁹ dengja piri informacia sebepi so phenelape ani anglodavia, ano savo phendilo kaj čhivipe pedo zoralipe Direkciako ačhavdile te istemalkerenpe djenipe Regulatorno lilesko kotar čhane thaj procedura reslipe hakajesko kotar obligaciako sastipasko siguripe save siton vaš devipe manglutne ispatja vaš registracia, devipe pharuvipe thaj ikljovipe kotar obligaciako sastipasko siguripe.

⁵ Акт бр. 16-2199-19385/12 од 6. августа 2012.

⁶ Службена белешка 45-352/11 од 29. новембра 2011.

⁷ „Службени гласник РС“ бр. 10/10, 18/10 – испр., 46/10, 52/10 – испр., 80/10 и 60/11 – одлука УС

⁸ „Службени гласник РС“ бр. 54/10

⁹ Акт 11 бр. 07-172/12- 5 од 13. септембра 2012.

Prekal gndipe Republikako fondesko phendutno djenutnipe Direkciako jase, obligacia devipe registraciako lil bešipasko sar ispati vaš te registruinolpe pedo obligaciako siguripe personengo romano nacionalipasko na manglape te ovol barijera leipa ano dikhipe kaj e djenoa 11 paragrafi 2 punkti 4 Kanunesko vaš savakhtuno bešipe thaj jekhvaktuno bešipe dizutnengo¹⁰ dendilo kaj, te sine dizutno našti te dol poro savakhtuno bešipe, kompetentno organi pere agorisibaske lilea zorakarela bešipe pedi adresa instituciako ano savo savakht bešela jase centresko vaš socialno buti pedo savesko regioni arakhelape, uzo registraciako lil dizutnesko odola instituciake, jase centreske kaj oleski adresa ka ovol pedi adresa instituciako jase centresko.

Numa, Republikako fondi mukhla te phenol šužo kotar fakti kaj e Direkcija andili pobut kotar jekh berš pana so na lelilo Kanuni vaš savakhtuno thaj jekhvaktuno bešipe (čhivdilo pedo zoralipe 29. novembrea 2011. berš) savea dizutnenge romano nacionalnipe save nanolen savakhtuno bešipe jase jekhvaktuno bešipe thaj naneton ano šajipe te den adresa bešipaski, sine čhindo hakaj pedo sastipasko siguripe ano rami e kanunea. **Uzo odova, interpretacia Republikako fondesko nane lelutno, soske palo leipe Kanunesko kotar savakhtuno thaj jekhvaktuno bešipe nane andilo talo kanunesko akti so sito musaj vaš čakikano istemalkeripe Kanunesko thaj vaš odova pana nane arakhlilo čhane kaj dizutne romane nacionalnipaske save nanolen savakhtuno bešipasko than jase jekhvaktuno bešipasko than te len adresa bešipaski pedi adresa centreski vaš socialno buti ano lokalno korkorodirekcija ani savi arakhenape.** Palem, jekhajekh djenipa Kanunesko, ano paragrafi 5, hramisalo kaj formulari registraciako (ani adresa instituciako ano savo savakht bešela jase centresko vaš socialno buti pedo savesko regioni arakhelape) precizirinela ministri kompetentno vaš andrune bukja, uzo devipe avazi ministresko kompetentno vaš socialno politika. Kanunea hramisalo kaj formulari registraciako ka anolpe ano roki kotar trin masek kotar dive kana Kanuni khuvgja ano zoralipe (29. novembri 2011. berš). Formulari nane andilo ano kanunesko roki, ni dji ko dive devipe propozalo Uluvutno dizutnengo, adjahar kaj institucije thaj centra vaš socialno buti našti te keren buti pedo registruipe thaj te anen agorisibasko lil savea dizutnenge romane nacionalnipe zorakarelape bešipe ano olengi adresa.

Bidilemako sito kaj istemalkeripe Direkciako, opipe kanuni, čhinelape hakaj dizutnenge romane nacionalnipaske pedo sastipasko siguripe kana našti sar ispati te den registraciako lil bešipasko. Uzo odova, dendi anglodavia thaj dendo mothovdipe sikavela kaj Republikako fondi nane leloj napja kotar pere kompetencie vaš akava mukhlape ani buti te cidolpe.

Republikako fondi ano reso harmonizuipe praksako thaj jekha-jekh procedura ko ikljovipe thaj verifikuipe dokumentja kotar sastipasko siguripe, čače andoj ano decembri 2011.berš jekh Interno instrukcia, sava ano punkti 4 dendilo direkcija filijalenge thaj kancelarijenge kotar odova kaj persone romano nacionalnipaske manglape uzo registribe vaš siguripaske te dol registruipe pere bešipasko, jase personalno deklaracia kotar than jekh vakhtune bešipasko. Numa, Republikako fondi nane e kompetentno organeske direkciako dengja bahami te harmonizuinelpo Direkcija e Kanunea kotar sastipasko siguripe savea reselape reso djenesko 22, paragrafi 1, punkti 11 kaj djenutne romane nacionalnipaske save vaš tradicionalno čhane djivdipasko nanolen than savakhtuno jase jekhvaktuno bešipasko resena hakaj pedo sastipasko siguripe.

Republikako fondi musaj te ovelole ano dikhipe fakti kaj talokanunesko akti musaj te oven ano jekhavazipe e kanunea, jase kaj olengo anipe sito sebepea numa te sine kaj ando olende popaše lačharelape istemalkeripe kanunesko. Bimukhlipasko sito kaj talokanuneske aktjenca, palo vakhti paruvinelape reso kanunesko pedo škodra hakaj dizutnengo save kanunea garantuime sar so sitoj situacia phande e pačavipa hakaj pedo sastipasko siguripe dizutnenge romane nacionalipe sar „poulavde čalavde grupe“. Bisebepesko sito ini interpretacia Republikako fondesko kaj palo anibe nevo Kanunesko kotar savakhtuno thaj jekhvaktuno bešipe dizutnengo ka ačhol manglipe kaj o statusi siguranikesko Fondesko sastipasko siguripe pačavinolpe pedo fundo personalno deklaracia djenesko romano nacionalnipe save nanolen savakhtuno jase jekhvaktuno bešipe vaš odova, sar phendilo, Ministribe andrune bukjengo dji anipe akale propozalesko nane leloj Regulatorno lil kotar formulari e registraciako bešipasko

¹⁰ „Службени гласник РС“ бр. 87/11

pedi adresa instituciako, jase centresco vaš socialno buti, a ini vaš odova so pedo olesko leipe jekh gendo personengo, našti te registruinol than bešipasko pedi adresa vaš socialno buti.

Pozitivno aktja thaj principja lača direkciake rodona kotar orgajna te keren thaj te len napja thaj bukja ano rami pere kompetenciengo, ano jekhipe e kanunea. Standardi lača direkciake na mukhela bikeripe thaj pasivipe, već rodela aktivno, angažumo pozicia organeski direkciaki prekal keripe bukjengo kotar poro bukjako truj thaj kanunipasko keripe odole bukjengo vaš reslipe resesko vaš save e orgajneske dendilo publikako mandati.

Bikeripe bukjengo thaj procedurengo kotar bukjakotruj, jase kompetencie organesko direkciako sito mukhlipe bukjako savo vaš direktno thaj indirektno sebebja čakikane siole, thaj ini akana sinole, keripe juridikako bisiguripe, pharipe juridikako pašljoipe dizutnengo thaj phagipe olenge hakajengo. Raštrako organi savo kerdoj mukhlipe manglape ano sasavo napi ini pedo sasavo mukhlo čhane te cidol jase te tiknarol sebebja mukhlipaske prekal dizutne.

Kotar sa phendutne sebebja, Uluvutno dizutnengo adikharela kaj Republikako fondi sig manglape te informišinol sa filijale thaj kancelarie kaj kotar dizutne romane nacionalnipaske, save nanolen registracia bešipaski, rodona personalno deklaracia kotar than jekh vakhtuno bešipasko kana dena registraciako lil pedo siguripe jase verifikacia sastipaski karta. Vaš odova kaj e Direkcija nane ano jekhipe e Kanunea kotar sastipasko siguripe, jase kaj olako istemalkeripe čhivela čhinadipe bikanunipasko keripe filijalako thaj kancelariako kana pratsavinena kotar pačavipe statusi siguranikesko djenenge romano nacinalipaske save „vaš tradicionalno čhane djivdipasko nanolen than savakhtune jase jekhvakhtune bešipasko“ manglape Republikako fondi ano maškaripe e Ministriba sastipasko te dikhlarol akaja situacia thaj te harmonizuinol akala duj aktja adjahar kaj binisavi dilema resela djenenge leparde čalavdipaski amalipaski grupa kaj statusi siguranikesko lela ini pedo fundo personalno deklaracia kotar nacionalno identiteti thaj than jekhvakhtuno bešipasko.

Uluvutno dizutnengo ini ani akaja situacia sikavela pedi obligacia kompetentno orgajnengi te len sa napja so siolen kotar pere kompetencie phande e sastipa romana populaciako thaj reslipe thaj anglunisaripa hakaja Romengo pedo sastipasko uluvipe, leiba ano dikhipe olengo amalipasko, materijalno thaj sastipasko pašljoipe, sar ini čhane djivdipasko. Strategia publikako sastipasko phenela kaj majbut drom nasvalipe direktno phande e socialno thaj ekonomikane djenutnenca sastipaske, jase kaj biproporcionalno siton pobut ko čorolikano dizutnipe. Uzo kanunipe, obligacie kompetentno te resen pašutnipe thaj putardipe sastipasko uluvipe e Romenge, sar ulavdo hačaripaski populacia, zorakardile ini ano „Strategia vaš anglunisaripe pašloipe Romengo“, a Akciono plani vaš olako realizuipe (savo lelilo vaš periodi 2009 – 2011 berš) zorakardile djene save lena napja thaj uzo Ministribe sastipasko, kompetentno organi sito ini Republikako fondi.

Pačavipa zorakarde faktja thaj situacie thaj validno aktja, e avazipa djenoa 31. paragrafi 2. Kanuni kotar Uluvutno dizutnengo, Uluvutno dizutnengo dela propozalo vaš te cidenpe dikhutne mukhlipe ani buti, ano reso anglunisaripe uluvipasko thaj reslipe hakaja dizutnengo, anglunisaripe bukjako organesko direkciako thaj činavipe adjahar mukhlipe bukjako ano avutno vakhti.

JAVERUTNO ULUVUTNO
DIZUTNENGO

dr Goran Bašić

Te dolpe:

- dendutno anglodaviako
- Republikake fondesko vaš sastipasko siguripe
- Ministibe sastipasko thaj Ministribe andrune bukjengo, vaš te informišinenpe